

STRATEGIA 2023-2027

**ELINVOIMAINEN,
HYVINVOIVA
JA KEHITTYVÄ
KUUDESTAAN
SEUTU 2027**

LEADER

Kuudestaan

SISÄLLYS

Johdanto.....	3	Rahoitussuunnitelma.....	16
Strategian laadintaprosessi	4	Toimeenpanon kuvaus	17
Alueen kuvaus ja nykytila	5	Seuranta ja arviointi.....	19
Kehittämistarpeet.....	10		
Kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet.....	11		

TEKSTIT Jenni Savolainen, Paula Erkkilä &
Kari Laasasenaho (Ympäristö- ja ilmastoteema)
KUVAT Kuudesta ry & Jani Ojala
TAITTO Keino Branding

JOHDANTO

Kuudestaan ry on Etelä-Pohjanmaalla toimiva maaseudun kehittämissyhdystys, jonka tehtävänä on lisätä toiminta-alueensa elinvoimaisuutta ja aktivoida sen ihmisiä osallistumaan ja vaikuttamaan oman alueensa kehittämiseen. Yhdistyksen yleistavoitteita ovat maaseutualueiden elinvoimaisuuden säilyttäminen, toimintaedellytysten parantaminen ja työpaikkojen luominen. Kannustamme toimijoita yhteistyöhön alueen kehittämiseksi ja lisäämme maaseudun kehittämiseen liittyvää osaamista ja kokemusten vaihtoa eri alueiden välillä. Lisäksi panostamme kansainvälisen osaamisen ja yhteistyön lisäämiseen.

Tämä paikallinen kehittämissstrategia kattaa vuodet 2023-2027. Strategia ja sen painopisteet sekä niistä johdetut valintakriteerit ohjaavat hankerahoitusta sekä Kuudestaan ry:n toimintaa tulevina vuosina, osana Suomen CAP-suunnitelman toteuttamista yhteistyössä alueen kuntien, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Aiemmillä ohjelmakausilla yhdistyksemme kautta rahoitetut hankkeet ovat luoneet pohjaa toiminnalle, jota haluamme jatkaa tulevaisuudessakin, jatkuvasti kehittyen ja muuttuviin toimintaolosuhteisiin sopeutuen. Strategiamme painopisteet ja tavoitteet kumpuavat alueen nykytilasta. Strategia jakautuu kahteen eri painopisteeseen, jotka tuovat esiin alueemme kehittämistarpeet ja tavoitteet;

Kehittyvät elinkeinot, yrittäjyys ja työvoiman saatavuus

- Aktivointi yrittäjyyteen ja yrittäjyden kehittäminen.
- Muuttuviin olosuhteisiin sopeutuminen.

Laadukas vapaa-aika ja viihtyisä elinympäristö

- Asukkaiden ja ympäristön hyvinvoinnin kehittäminen ja vahvuuksien esille nostaminen kaikkia käytössä olevia menetelmiä hyödyntäen / Älykkäät kylät -toimintatapa.
- Nuoret alueen voimavarana.

Optimaalinen toimialue

Toiminta-alueemme on optimaalinen, jotta se mahdollistaa riittävät resurssit Leader-ryhmän paikalliseen kehittämistyöhön. Kokoisemme toiminta-alue tukee verkostoitumista ja yhteistyötä; kumppaneita ja toteuttajatahoja erilaisiin tarpeisiin löytyy runsaasti, mutta alue on hallitavissa ja yhteistyö yli kuntarajojen on helppoa.

Alueella on mahdollisuus toteuttaa koko toimialueen kattavia hankkeita, joissa kaikki kunnat ovat aidosti mukana ja osallisia. Näistä hankkeista on alueellamme todella hyviä kokemuksia, yhteistyöllä on aikaansaatu tuloksia, jotka ovat enemmän kuin osiensa summa.

Leader-työllä aikaansaatu verkostoituminen ja yhteistyö tulee entisestään kasvattamaan merkitystään tulevaisuudessa. Alueellamme ja myös Leader-ryhmämme sisällä on intoa ja halua kehittyä ja saada koko seutukunta kukoistamaan. Tämä innostus on tärkein voimavaramme myös tulevina vuosina, kun lähdemme tavoittelemaan entistä parempia tuloksia haastavissa, alati muuttuvissa toimintaolosuhteissa.

VISIO 2027

"Alueella eletään hyvää ja mielekästä elämää niin työ- kuin vapaa-ajalla. Toimintatapa on jatkuvasti uudistuva, mahdollisuudet ja omat vahvuudet hyödyntävä sekä muutoksiin reagoiva. Leader-rahoituksen mahdollistamat kipinät ovat saaneet liekkejä aikaan."

STRATEGIAN LAADINTAPROSESSI

Strategiatyö on jatkunut Kuudesta ry:ssä jo vuosien ajan. Olemme keränneet alueen asukkaiden ja alueella toimivien ajatuksia liittyen tulevaan ohjelmakautteen erilaisten kyselyjen, verkkolomakkeiden, haastattelujen, työryhmätyöskentelyyn, tapahtumien ja rennon keskustelun merkeissä. Näin olemme osallistaneet satoja ihmisiä strategiatyöhön. Lisäksi henkilökunta ja hallitus kuulee kentältä tarpeita ja toiveita jatkuvasti muun työn ohessa.

Aineistoa on kerätty isommilta joukoilta

Strategiatyössä on korona-ajan keskellä hyödynnetty monipuolisesti erilaisia verkon tarjoamia mahdollisuuksia, mm. Padlet-alustaa ja Google Forms-kyselyjä. Näitä on mainostettu sosiaalisessa mediassa, uutiskirjeessä ja paikallisissa lehdissä. Kun kokoontuminen on jälleen ollut mahdollista, olemme järjestäneet omia tilaisuuksia ja osallistuneet eri yhteisöjen järjestämiin tilaisuuksiin. Messuilla on kerätty aineistoa erilaisten kyselyjen avulla. Kylien tapahtumissa on kuultu kaikenikäisiä kyläläisiä. Esimerkiksi Digikahviloissa on kuultu ikäihmisten toiveita ja ajatuksia.

Haastatteluita ja työryhmätyöskentelyä

Hallituksen jäsenille on järjestetty yksilöhaastattelut, joissa tulevaa ohjelmakautta on käsitelty. Strategiatyötä varten erikseen perustetut työryhmät ovat painottuneet yrittäjyyteen ja elinkeinoihin, kulttuuriin sekä ympäristöön ja kestävään kehitykseen. Kussakin työryhmässä on 10-20 näiden alojen aktiivia ja asiantuntijaa mukana, joukossa muun muassa tutkijoita, kuntien virkamiehiä ja järjestöaktiiveja. Kuntiin strategia on lähtenyt laajalla jakelulla kahteen otteeseen. Lasten ja nuorten ajatuksia on kuultu nuorisohankkeiden leirien ja tapahtumien yhteydessä: osallistuvien nuorten kanssa on käyty keskusteluja siitä, millaisia ajatuksia ja toiveita kotiseudun tulevaisuudesta ja esimerkiksi vapaa-ajan mahdollisuuksista heillä on.

6.5.2022 järjestimme paikalliskehittämisen seminaarin, joka kokosi monipuolisesti alueen väkeä kuulemaan strategian valmistelusta ja alueen tulevaisuuden näkymistä. Tilaisuudessa saimme runsaasti alueen toimijoiden vastauksia kerättyä seminaarin alustusten pohjalta luotuun kyselyyn ja hyvää keskustelua aikaan.

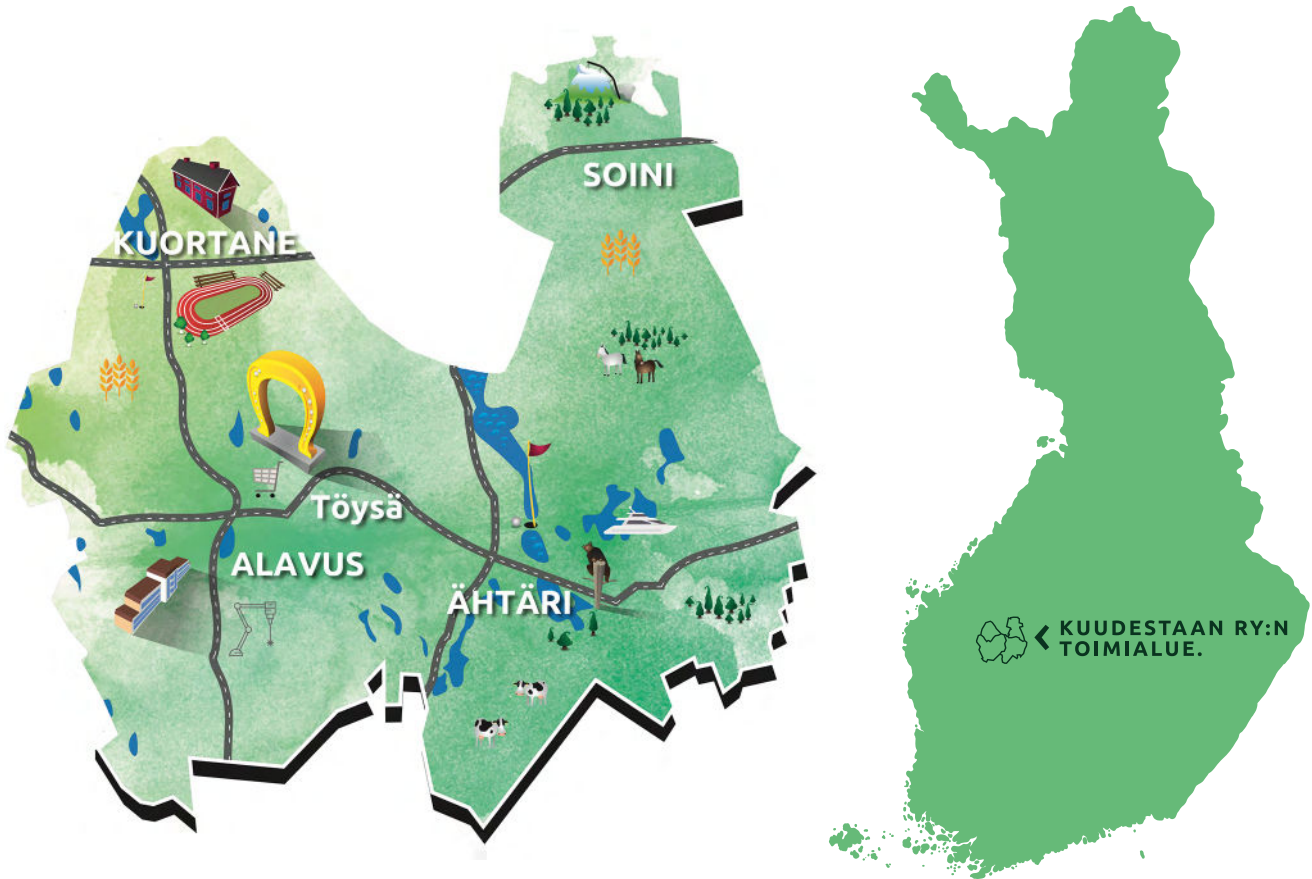
Osallistava hankeprosessi näkyi lopputuloksessa

Alla olevaan taulukkoon on koostettu strategiatyöhön osallistunut väki vuosina 2019-2022. Osallistava hankeprosessi sekä alueen asukkaiden ja toimijoiden ajatukset näkyvät strategian painopisteissä ja yksityiskohtien tasolla.

Kestävä kehitys, tutkimustulosten hyödyntäminen, nuorten toiveet mahdollisuuksista aidosti kansainvälistyä sekä painotukset esimerkiksi matkailualan ja luontoliikuntamahdollisuuksien kehittämiseen ovat teemoja, jotka näkyvät ihmisten vastauksissa ja sen myötä Kuudesta strategiasa. Yhteistyön vahvistamiseen toivotaan tukea ja apua edelleen. Alueelta löytyy paljon yrittäjähenkisyttä ja yritystoiminnan kokeilemisen kynnyksen mataltaminen esimerkiksi Leader-ryhmien uusien tukivälineiden ja innostavien tarinoiden muodossa on keskeistä jatkossakin.

TILAISSUUS	KPL	OSALLISTUJAT
Kylien ja yhdistysten kokoontumiset	15	220
Aktivointitilaisuudet ja työryhmät	20	530
Messut ja tapahtumat	27	2150
Kuntatilaisuudet	6	260
Digitaaliset kyselyt ja kommenttikierrokset	7	240
Yhteensä	75	3400

ALUEEN KUVAUS JA NYKYTILA

Monipuolinen maisema

Kuudesta ry:n toiminta-alue koostuu Alavuden ja Ähtäriin kaupungeista sekä Kuortaneen ja Soinin kunnista, jotka sijaitsevat Etelä-Pohjanmaan maakunnan kaakkoiskulmassa. Alue luokitellaan kokonaisuudessaan harvaan asuttuun maaseutuun. Etäisyys maakuntakeskus Seinäjoelle on toimialueen paikkakuntien keskustoista 40 ja 80 kilometrin välillä. Etäisyydet aiheuttavat haasteita, mutta väen voimakas kotiseutuidentiteetti, ahkeruus ja halu kehittää seutua pitävät paikkakuntia elinvoimaisina haasteista huolimatta.

Toiminta-alueen pinta-ala on noin 3 119 neliökilometriä, josta seitsemän prosenttia on vesistöä. Keskustaajamien ohella asutus on sijoittunut perinteisiin kyläkeskuksiin. Maisema on monipuolinen, länsiosissa näkyy piirteitä Pohjanmaan lakeuksista ja itäosat ovat mäkisiä. Etelä-Pohjanmaan maakunnan korkein kohta, Soinin Raitamäki, sijaitsee alueella. Järviä on Etelä-Pohjanmaan oloissa poikkeuksellisen runsaasti ja loma-asutusta on muuhun maakuntaan verrattuna paljon. Seutu sijaitsee Suomenselän vedenjakaja-alueella, josta vedet laskevat Perämerelle, Merenkurkkuun, Selkämerelle ja Suomenlahdelle. Metsäisyys ja suot ovat tunnusomaisia piirteitä luonnonympäristölle.

Toimialueen väestönkehitys herättää huolta

Väestömäärä on 23 000 asukasta. Väestö alueella on vähentynyt samaan tapaan kuin muissa maakunnan itäosissa, jotka ovat muuttotappioaluetta. Väestönkehitys ylipäättään ja erityisesti ikärakenteen kehittyminen ovat huolestuttavia. Nuoren aikuisväestön väheneminen tulee edelleen vääristämään alueen ikärakennetta, joka on painottumassa hieman muuta maata enemmän vanhusväestön suuntaan. Ikärakenteessa näkyy osittain myös se, että nuoret eivät palaa kotiseudulleen opintojen jälkeen, muun muassa koulutusta vastaavien työpaikkojen puuttumisen vuoksi. Alueella on Tilastokeskuksen (2019) mukaan nuoria miehiä enemmän kuin naisia. Tilannetta selittänee osaltaan miesvaltaisten alojen työpaikkojen suurempi määrä.

Toisaalta korona-ajan myötä vapaa-ajan asunnot ovat olleet entistä useammin käytössä läpi vuoden. Monelle on avautunut mahdollisuus työskennellä etänä pysyvämminkin. Tämä pidentää joidenkin loma-asukkaiden viipymää ja vaikuttaa osaltaan alueen väkimäärään positiivisesti myös jatkossa.

NETTO-MUUTTO 2010-2020	ALAVUS	KUORTANE	SOINI	ÄHTÄRI	KOKO ALUE
Alle 15	-5	44	-3	-25	11
15-24	-903	-285	-223	-504	-1915
25-44	-96	25	-51	-89	-211
45-64	19	12	-7	-4	20
Yli 65	30	0	-16	-13	1
Yhteensä	-955	-204	-300	-635	-2094

NETTO-MUUTTO 2010-2020	ALAVUS	KUORTANE	SOINI	ÄHTÄRI	KOKO ALUE
Työlliset	-523	-102	-128	-295	-1038
Opiskelijat	-458	-114	-163	-291	-1016
Työttömät	-60	-13	14	-59	-118
Eläkeläiset	61	-5	-21	18	53
Alle 15-vuotiaat	-4	40	-1	-23	12
Muut	29	10	-1	-5	33
Yhteensä	-955	-184	-300	-655	-2094

TAULUKKO: MDI, TIMO ARO, 2022.

Työllisyys ja koulutus

Alueen koulutustaso on alhainen. Tilastokeskuksen (2020) mukaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on alle 21 prosenttia, kokonaan ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa on 33 prosenttia väestöstä. Yleistävä etätö tarjoaa mahdollisuuksia tilanteen muuttumiseen, sillä halukkuutta palata kotiseudulle on havaittavissa korkeasti koulutettujen keskuudessa.

Toisen asteen koulutusta alueella on tarjolla kohtuullisesti. Kolmella neljästä paikkakunnasta on oma lukio ja Kuortaneen urheilulukio houkuttelee oppilaita ympäri Suomen. Lisäksi esimerkiksi Ähtärissä on mahdollisuus opiskella toisen asteen tutkintoja. Esimerkiksi SeAmk:n järjestämä sairaanhoitajakoulutus on parhaillaan käynnissä Alavudella. Tämä koulutus tuo kipeästi kaivattuja osaajia alueelle. Seudun tarpeisiin vastaavat täsmä- ja täydennyskoulutukset ovatkin avainasemassa, kun osajavajetta lähdetään paikkaamaan.

Työllisyyskatsaus tammikuulta 2022 kertoo, että alueella on ollut yhteensä 656 työtöntä työnhakijaa. Etelä-Pohjanmaan työnhakijoiden osuus työvoimasta on keskimäärin seitsemän prosenttia. Etelä-Pohjanmaan kuntien vertailussa Kuortaneella työnhakijoiden osuus työvoimasta on alhaisin, viisi prosenttia ja vastaava luku Soinin osalta on korkein, lähemmäs 10 prosenttia. Alavudella vastaava luku on seitsemän ja Ähtärissä kahdeksan prosenttia. Lisää osaajia tarvitaan muun muassa metalliteollisuuteen ja palvelusektorille.

Alhainen koulutustaso näkyy myös osaltaan alueen kansainvälistymisessä; Etelä-Pohjanmaa on Suomen vähiten kansainvälistynyt maakunta ja maahanmuuttajia on vähän. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 vieraskielisiä oli alueella vain 1,3 prosenttia, kun maan keskiarvo oli 7,1 prosenttia. Väen vanhetessa vauhdilla kansainvälisen työvoiman saaminen seudulle olisi ensisijaisen tärkeää.

Myös alueen nuoret kokevat kansainvälistymisen ja avoimen asenneilmapiirin tärkeänä asiana ja siihen toivotaan muutosta. Alueella on jo ryhdytty toimenpiteisiin työntekijöiden rekrytoimiseksi ulkomailta ja suunnitelmia on tehty työperäisen maahanmuuton ja työmarkkinoiden osaamisvajoiden sekä yritysten rekrytointiongelmien helpottamiseksi.

Palveluala painottuu elinkeinorakenteessa

Leimallista Kuudestaan toiminta-alueelle on palvelualan painottuminen elinkeinorakenteessa. Palvelualalla esiin nousee julkinen sektori, joka pääasiallisesti muodostuu terveys- ja sosiaalipalveluista sekä sivistyspalveluista. Yksityisen palvelualan sektoreista erottuu kauppa- ja matkailupalvelut mukaan lukien majoitus- ja ravitsemustoiminta, rakentaminen sekä hallinto- ja tukipalvelut, mutta myös kuljetus ja varastointi.

Vuosina ennen koronapandemiaa seudun matkailutoimijat alkoivat tavoittaa myös ulkomaalaisia asiakasryhmiä, mutta korona keskeytti kehityksen. Nykyinen maailmantilanne vaikuttanee tulevaisuuden kehityskulkuihin matkailualalla. Kauempaa katsottuna Suomen turvallisuustilanne voi näyttäytyä siten, että matkustajamäärät ulkomailta vähenevät. Tilanne saattaa jatkua pitkäänkin ja epävarmuus tulevasta saattaa esimerkiksi jarruttaa alan investointeja.

Myönteisenä kehityksenä matkailualalla nähdään alueen matkailun kärkiyritysten ja pienten matkailuyritysten tiivistynyt yhteistyö sekä toisiaan täydentävät toiminta-ajatukset. Arvioiden mukaan lisääntynyt ekologisten ja eettisten arvojen mukainen matkailu kotimaassa on tullut jäädäkseen ja odotettavissa on, että seudun useat maanlaajuisesti tunnetut matkailukohteet luovat jatkossa edellytyksiä matkailijamäärän kasvulle.

"Kotimaan matkailun suosion kasvaessa seudun useat maanlaajuisesti tunnetut matkailukohteet luovat edellytyksiä matkailijamäärien kasvulle."

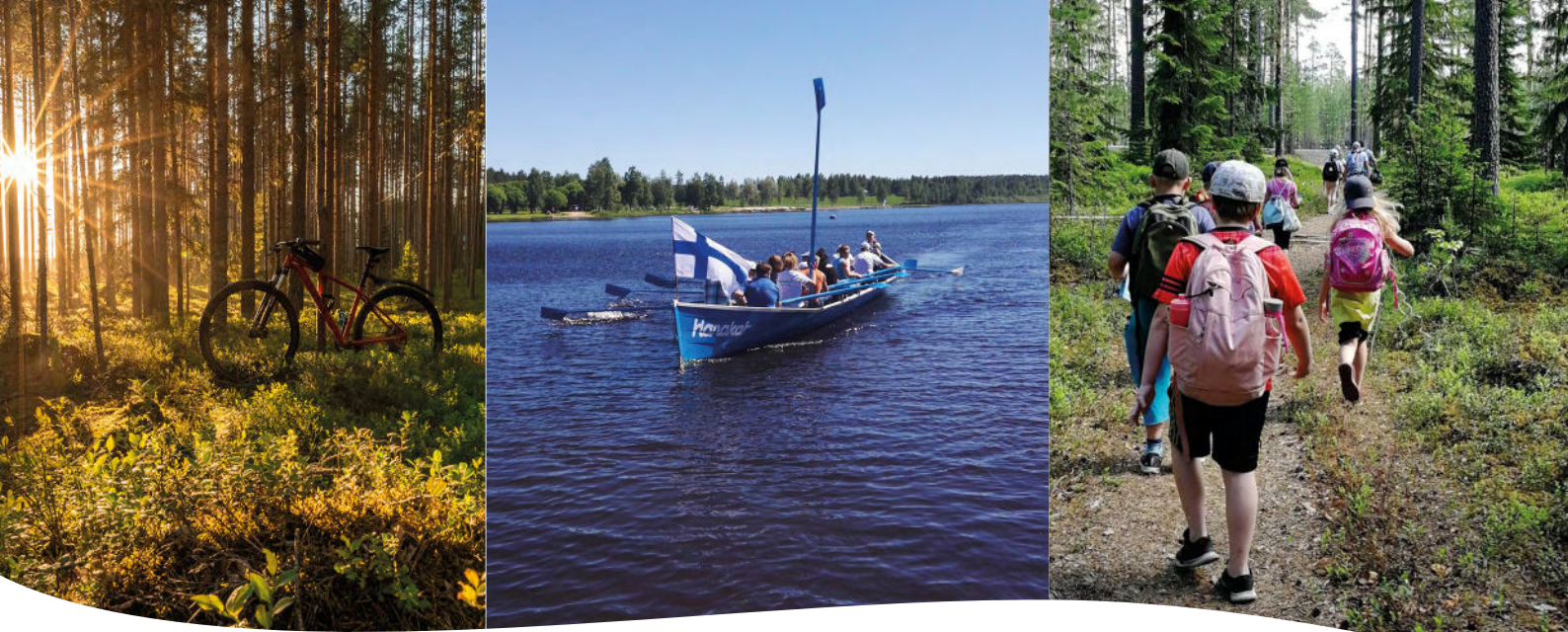
Teollisuus ja maatalous haasteiden edessä

Alueen teollisuus on kokenut viime vuosina kovia. Globaalit muutosvoimat ovat pakottaneet yritykset saneeraustoimiin ja irtisanomisiin. Seudulla on vahva metalliteollisuuden perinne, mutta myös alumiiniteollisuus on osittain kärsinyt suhdannevaihteluista.

Alueella valmistetaan suurin osa eurooppalaisista ve-neistä ja huomattava määrä metallisäiliöitä ja teräskiinnikkeitä sekä -rakenteita elintarvike- ja rakennusteollisuuden käyttöön. Puusepän- ja rakennusteollisuus kärsii myös suhdannevaihteluista ja näitä vaihteluja varten yritysten tulisi pyrkiä kehittämään puolustusmekanismeja, jotta yritystoiminta olisi kaikissa talouden suhdanteissa kannattavaa. Tällä hetkellä seudun yritykset keskittyvät vahvasti alihankintaan. Omat lopputuotteet alihankinnan ohella voisivat tuoda monipuolisuutta yrityksille. Raaka-aineiden saanti ja hintojen nousu vaikuttavat tuotantoon ja tuotteiden kysyntään. Energian, polttoaineen ja kuljetuskustannusten hinnat nousevat parhaillaan Euroopassa rajusti osana globaalia suuntausta ja kotimaista energiaa ei ole riittävästi saatavilla. Taloudellisen turvan merkitys on korostunut haastavina aikoina osana myös työntekijöiden hyvinvointia.

Maataloudessa kamppaillaan kustannustason nousun ja kannattavuusongelmien kanssa, lisäksi sukupolvenvaihdosten määrä on muuta maakuntaa vähäisempää. Elintarvikkeiden jalostus perustuu paikalliseen ostovoimaan, lukuun ottamatta yhtä teollisten leipomotuotteiden valmistuksen yritystä, joka on omalla toimialallaan merkittävä toimija kotimarkkinoilla. Elintarviketuotannon kehittämiseksi ja luonnontuotteiden hyödyntämiselle on alueella tarjolla runsaasti resursseja.

LAADUKKAAN VAPAA-AJAN KASVAVA MERKITYS

Aktiiveja kaivataan lisää, painopisteisiin muutoksia

Alueen yhteisöihin ja yhteisöllisyyteen vaikuttaa voimakkaasti väestön ikääntyminen. Yhdistysten väki vanhenee ja kaikkien osapuolien yhteisenä toiveena on, että nuoria saataisiin mukaan. Nuorilla on intoa osallistua yhteiseen toimintaan, mutta toivotut osallistumisen muodot poikkeavat aiemmasta; lyhyemmät yhteiset projektit houkuttelevat enemmän kuin vuosien mukana olo esimerkiksi yhdistyksen hallituksessa. Uusia muotoja yhdistystoimintaan ja vapaaehtoistyöhön etsitään nyt ja tulevaisuudessa. Toimialueen kylillä on paljon esimerkillisen aktiivisia toimijoita, jotka tarjoavat asukkailleen monipuolisesti myös palveluja. Tätä kulttuuria on tarpeen edelleen levittää laajemmalle alueen kyliin.

Turvallisuuden lisääminen ja varautuminen on ollut yhdistysten työlliställä jo useamman vuoden ja vallitseva maailmantilanne aktivoi osaltaan työtä teeman parissa. Havaittavissa on, että kaikenikäisten keskuudessa on kasvavaa mielenkiintoa varautumista kohtaan. Alueella on erinomaiset edellytykset huoltovarmuuden turvaamiseen. Poikkeuksellisina aikoina myös yhteisön merkitys korostuu.

Kylillä järjestetään ja koordinoidaan myös erilaisia tapahtumia ja kehitetään toimintaolosuhteita, kuten yhteisiä tiloja ja harrastustoimintaa mahdollistavia rakenteita. Digitalisaation tarjoamiin mahdollisuuksiin on pandemian myötä tartuttu ja kehityskulku jatkuu myös tulevaisuudessa.

Laadukasta vapaa-aikaa paikallisille ja monipuolista tarjontaa matkailijoille

Alueen vapaa-ajan mahdollisuuksia kehitetään aktiivisesti koko toimialueella; se tukee niin alueen asukkaiden kuin matkailijoiden viihtyvyyttä. Korona-aika on entisestään nostanut laadukkaan vapaa-ajan merkitystä. Liikuntamahdollisuudet ovat monipuoliset, tarjolla on sekä ohjattua liikuntaa että hyvät puitteet omatoimiseen harjoitteluun. Uusiin, erityisesti lapsille ja nuorille tärkeisiin lajeihin panostetaan. Myös retkeilyn suosio on ollut huomassa kasvussa ja alueen retkeilyreitistöjä on kehitetty määrätietoisesti koko kuluneen ohjelmakauden.

Alueella on vahvoja perinteitä kuvataiteessa ja esimerkiksi näyttelytoimintaa ja -tiloja on kehitetty viime vuosina. Musiikin harrastajia on paljon ja kansanmusiikki on osa paikallista kulttuuria. Harrastajateatteritoiminta on erityisen suosittua ja näytöksiä on erityisesti kesäisin ympäri toimialuetta. Alueen kulttuuriperintöä kunniotetaan myös tapahtumien muodossa; tervaviikot Kuortaneella ja perinteiset pohjalaiset Kruunuhäät ovat tästä esimerkkejä. Tavoitteena on, että alan yhteistyötä lisättäisiin merkittävästi: niin kulttuurialan yrittäjien kuin muidenkin toimijoiden keskuudessa. Toimijoiden ikääntyessä nuoria toivotaan mukaan luomaan omannäköistään maaseutukulttuuria.

Matkailijoiden keskuudessa seutu on tunnetuin Ähtärin eläinpuistosta, Tuurin elämyskeskittymästä ja Kuortaneen urheiluopistosta. Kasvanut innostus kotimaan matkailuun, kulttuuriin, liikuntaan ja hyvinvointiin sekä retkeilyyn luo uusia mahdollisuuksia matkailutoimijoille. Yhteisenä tavoitteena on, että alueen monipuolinen tarjonta olisi paremmin myös matkailijoiden tiedossa, houkuttelisi lisää väkeä alueelle ja pidentäisi matkailijoiden viipymää.

Ympäristötavoitteet ja ilmastomuutoksen vaikutukset alueella

Suomi tavoittelee hiilineutraalia ja luonnon monimuotoisuuden turvaavaa yhteiskuntaa vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteeseen pyritään tukemalla elinkeinojen oikeudenmukaista ja vihreää siirtymää sekä pienentämällä yhteiskunnallisten toimien ympäristövaikutuksia ja -päästöjä. Ympäristötavoitteet ja ilmastomuutos koskettavat paikallisina toimina myös Kuudesta ry:n aluetta. Oikeudenmukainen siirtymä on prosessi ja se vaatii aikaa ja aktiivista kehittämistä. On tärkeää, että alueella tehtävät ympäristötoimet ovat linjassa maakunnallisten ja kunnallisten ympäristötavoitteiden kanssa.

Hiilineutraaliudella tarkoitetaan tilannetta, jossa valtakunnalliset hiilipäästöt eivät saa ylittää hiilensidontakykyä. Tilanteessa on erityisen tärkeää vähentää fossiilisten energialähteiden käyttöä. Myös energiatehokkuudella on tärkeä rooli päästöjen vähentämisessä. Kuudesta alueen kuntien ja kaupunkien kasvihuonekaasupäästöt ovat koostuneet viime vuosina suurelta osin maataloudesta, lämmöntuotannosta ja liikenteestä. Siten myös merkittävimpien päästölähteiden vähentäminen auttaa ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Hiilineutraalustavoitteita voidaan jatkossakin tukea esimerkiksi jatkamalla ja kiihdyttämällä siirtymää uusiutuvan energian käyttöön. Uusiutuvan energian tuotannon lisäämiseksi on meneillään merkittäviä hankkeita.

Kokonaispäästöjä on pystytty vähentämään alueella jopa useita kymmeniä prosentteja viimeisten 15 vuoden aikana, mutta ilmastotavoitteet vaativat aiempaa nopeampia toimia. Muutosvauhdin haasteisiin pitää varautua, jotta siirtymä onnistuu odotetulla tavalla. Siten kaikki päästövähennyksiä tuova toiminta on tärkeää. Samalla tulisi kiinnittää huomiota uusiutumattomien luonnonvarojen käytön kestävytyteen. Toisaalta alueelle on tyypillistä harva asutus ja pitkät etäisyydet, jolloin esimerkiksi liikenteen päästöjen vähentäminen voi olla haasteellista. Toisaalta alueen aktiivinen matkailu kasvattaa liikenteen päästöjä.

Metsät ja turvetuotanto

Alueen erityishaasteet liittyvät maankäyttösektorin ympäristötavoitteisiin. Kuudesta alueelle on tyypillistä metsien, järvien, peltojen ja soiden muodostama maisema, joka on voimakkaasti ihmisen muokkaama. Maa- ja metsätalous ovat tärkeitä elinkeinoja ja alueen metsät ovat intensiivisessä käytössä. Metsiä on raivattu pelloiksi ja vanhojen metsien osuus on vähäistä hakkuiden takia. Lisäksi huomattava osa soista on ojitettu maa- ja metsätalouteen sekä turvetuotantoon, jolla on esimerkiksi vesistö- ja ilmastovaikutuksia.

Turvetuotanto on ollut valtakunnallisesti erittäin merkittävää Kuudesta alueella. Meneillään oleva turpeen tuotannon voimakas väheneminen haastaa elinkeinojen ohella myös turvemaiden jälkikäyttöä. Toisaalta alueella ei ole laajoja suojelualueita, kuten kansallispuistoja, vaan suojelualueet koostuvat yksittäisistä kohteista, kuten Natura 2000 -alueista. Siten vanhoissa metsissä viihtyvien lajien voi olla vaikeaa siirtyä elinympäristöstä toiseen.

Metsien arvostus on kasvussa ja metsätaloudessa huomioidaan yhä enemmän metsien monikäyttö, kuten luonnontuotteet ja virkistyskäyttö. Metsien monikäyttö voikin tukea luonnon monimuotoisuustavoitteita. Maankäyttösektorin päästövähennysten tekeminen voi olla alueellisesti haastavaa. Intensiivisesti ojitettujen turvemaiden ympäristöpäästöjä voi olla vaikea hillitä, sillä ojitukset ovat olleet yleisiä. Alueella tulisikin turvata oikeudenmukaisesti hiilinielujen ja -varastojen säilyminen.

ALUEEN VAHVUUDET

- Elinvoimainen maa- ja metsätalous, jotka tukevat toisiaan
- Monipuolinen metalliteollisuus
- Eri toimialojen vahvat kärkiyritykset
- Vahva yrittäjyyden perinne sekä myönteinen asenne ja rohkeus yrittäjyyteen
- Mahdollisuus paikallisen energian tuotantoon
- Luonto ja arvokkaat maisema-alueet
- Matkailijavirrat
- Seutuverkko
- Toimivat liikenneyhteydet/pääväylät
- Yhteistyön perinne sekä järjestötoiminta
- Kulttuuriperinne
- Turvallinen asuinseutu
- Hyvät harrastusmahdollisuudet
- Monipuoliset palvelut
- Alueen väestön ahkeruus ja uudet ideat sekä into oman alueen kehittämiseen

ALUEEN HEIKKOUEDET

- Alemman asteen tiestö ja huono kunto
- Korkeakoulutusta vaativien työpaikkojen vähäisyys
- Matala koulutusaste
- Elinkeinorakenteen yksipuolisuus
- Yrittäjien verkostoitumisen vähäisyys
- Ympäristötavoitteiden yhteensovittaminen elinkeinojen kanssa
- Imagon kehittymättömyys
- Kansainvälistymismahdollisuuksia ei ole hyödynnetty
- Passiiviset yhteisön jäsenet
- Muutosvastarinta ja vanhakantainen asenneilmapiiri
- Laajakaistaverkko paikoin puutteellinen
- Digitaalisuuden tarjoamia mahdollisuuksia ei ole riittävästi hyödynnetty

ALUEEN MAHDOLLISUUDET

- Maaseudun merkityksen ja arvostuksen kasvu
- Etätyöskentelyn yleistyminen
- Opiskelijoiden paluumuutto
- Veturiyritysten kanssa verkostoituminen
- Palvelujen tuottaminen
- Työvoiman ja työn kohtaaminen
- Suositut matkailukohteet ja matkailijavirtojen hyödyntäminen
- Kansainvälistyminen
- Omaleimainen luonto
- Rakennetut retkeilyreitistöt
- Järvet, kalastus
- Toimivat tietoliikenneyhteydet
- Kulttuuriympäristöjen parantaminen
- Uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäminen
- Vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän kehitysnäkymät
- Hiilinielujen ja -varastojen vahvistaminen ja niistä hyötyminen taloudellisesti

ALUEEN UHAT

- Väestön väheneminen/syntyvyyden aleneminen ja poismuutto
- Väestön vanheneminen/ikärakenteen vääristyminen
- Nuorten syrjäytyminen
- Maatalouden epävarma tulevaisuus ja heikko kannattavuus
- Talouden, elinkeinoelämän ja turvallisuustilanteen muutokset ja lisääntynyt epävarmuus
- Keskittäminen ja maankäytön rajoitukset
- Muualla asuvat maanomistajat, jotka eivät ole sitoutuneet alueeseen
- Palveluiden väheneminen
- Kulttuuriympäristökohteiden rappeutuminen
- Yhteisöllisyyden ja vapaaehtoistoiminnan väheneminen
- Ilmastonmuutoksen tuomat muutokset ja riskit
- Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen
- Vihreän siirtymän epäonnistuminen

KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET, TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Kehittyvät elinkeinot, yrittäjyys ja työvoiman saatavuus

Työkäisen väestön vähentyessä alueelle tarvitaan kii-reesti lisää työvoimaa. Muussa tapauksessa riskinä on, että yritykset siirtyvät työvoiman perässä muualle. Nel-jä viidestä muutosta tapahtuu alle 35-vuotiaana, joten nuorten aikuisten, erityisesti potentiaalisten paluumuut-tajien ryhmään tulee kiinnittää huomiota. Heidän hou-kuttelemisensa alueelle esimerkiksi harjoittelupaikko-jen, rekrytointikampanjoiden ja laadukkaan vapaa-ajan mahdollisuuksien avulla on tärkeää.

Korona-aika on kiihdyttänyt digitalisoitumiskehitystä ja elämä on muuttunut aiempaa paikkariippumattomamaksi. Kehitys tuo uusia mahdollisuuksia maaseudulta käsin tapahtuvaan yrittäjyyteen ja työntekoon. Seudulla on paljon hyvää perusinfraa kehittymisen tueksi, mutta lis-ää tarvitaan. Myös digiosaamisessa on paljon parannet-tavaa; verkon tarjoamia mahdollisuuksia tulisi hyödyntää entistä täysipainoisemmin ja tuoda aidosti lähemmäksi ihmisten arkea. Esimerkiksi yritystoiminnan tukivälineillä voidaan vastata erilaisiin digitalisaation haasteisiin.

Alueella on paljon taloja ja maita, joiden omistajat asu-vat muualla, eivätkä ole sitoutuneita alueeseen. Tärkeä houkutin maalle muuttamisessa on kohtuuhintainen asu-minen ja mahdollisuus pihaan ja tilavampaan kotiin. Ra-kentamisen kustannukset ovat korkealla ja riskejä maal-le rakentamiseen väistämättä liittyy. Erityisesti vapaana oleville perhekoon omakotitaloille olisi alueella kova kysyntä. Alueella sijaitsevien, vähällä käytöllä olevien talojen saattamista uusille asukkaille tullaan tukemaan.

Nuoret naiset, perheet ja kansainvälinen ilmapiiri tulevaisuuden tekijöinä

Alueella nuorten naisten ja miesten suhdeluku on maa-seudulle tyypilliseen tapaan vääristynyt, naiset lähtevät kaupunkiin opiskelemaan ja jäävät sille tielleen. Nuorten naisten muuttoihin tulee panostaa; työharjoittelupaik-kojen ja työmahdollisuuksien ohella tärkeässä roolissa ovat pehmeät vetovoimatekijät ja elämisen laatu. Myös lapsiperheiden viihtyvyyteen, harrastusmahdollisuuksiin ja elämisen edellytyksiin tulee kiinnittää erityistä huo-miota, jotta nuorten perheiden on hyvä asettua ja jäädä alueelle. Viihtyvyys ja elinympäristön kehittäminen asuk-kaiden toiveiden mukaiseksi on tärkeää jatkossakin.

Lisäksi tarvitaan aktiivista maahanmuuttopolitiikkaa, jotta työperusteista maahanmuuttoa saataisiin lisättyä. Alueen hyviä puolia tulee tuoda esille tavalla, joka hou-kuttelee kansainvälistä väkeä. Myös asenneilmapiiriä tulee viedä eteenpäin. Tänne työtä tekemään tulevien ihmisten aitoon integroimiseen ja kotiutumiseen tulee kiinnittää huomiota. On tärkeää, että muuttajat kokevat olonsa tervetulleeksi. Kotoutumista parantaa englan-nin ottaminen työkieleksi kansainvälisillä työpaikoilla. Seudun matala koulutustaso ja kielitaidon puute aiheut-taa haasteita, mutta asenneilmapiirin ja kielitaidon kart-tumiseen voidaan vaikuttaa kaikenikäisten kohdalla.

"Alueen yrittäjien ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö on kehittämisen avain yhä kiristyneessä kilpailutilanteessa."

Jatkuva oppiminen edellytyksenä uusille innovaatioille

Työelämän nopea kehittyminen ja muutosten huomioiminen ovat tuoneet seudun ammatilliselle koulutukselle haasteita, joihin voidaan vastata innovatiivisella ja reaktiivisella otteella. Merkittävä osa oppimisesta tapahtuu työn kautta, joten yritysten, oppilaitosten ja opiskelijoiden kiinteä yhteistyö on perusedellytys kehitykselle ja uusille innovaatioille. Koulutus- ja tiedonvälityshankkeilla halutaan parantaa alueen toimijoiden osaamista ja vaikuttaa asenteisiin esimerkiksi kansainvälistymiseen sekä ympäristö- ja ilmastokysymyksiin liittyen. Maaseutuyritysten kilpailukyky on riippuvainen erityisosaamisesta ja uusien tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämisestä. Myös ajan hermolla pysyminen ja megatrendien huomioiminen luovat edellytyksiä menestymiselle.

Uudenlaisen liiketoimintaan kannustamisessa olemme onnistuneet tukemalla keksintöjä ja tuotekehitystä, jotka ovat johtaneet yritystoiminnan laajentumiseen ja kehittymiseen. Esimerkkejä näistä ovat Vaatelaastari (vaatteiden korjaamiseen kehitetty liimattava paikka), Hortahanska (villiyrttien keruun innovaatio) ja Sorkanhoidoteline eläimille. Tuomme tällaisia esimerkkejä esiin viestinnässämme ja korostamme, että innovatiivista toimintaa mielellään tuetaan.

Vahva yrittäjyyden perinne kaipaa jatkajia

Toiminta-alueella on lähes 2800 yritystä, yrittäjähenkisyys ja into on vahvaa. Valtaosa yrityksistä on pieniä ja työllistää vain yrittäjän itsensä tai maksimissaan muutamia työntekijää. Alueen kehittymisen kannalta kasvuhakuisia yrittäjiä ja uusia innovaatioita kaivataan kipeästi.

Alueella on vahvoja veturiyrityksiä, joiden kanssa verkostoituminen tarjoaisi aivan uusia mahdollisuuksia pienille yrityksille. Yritysryhmähankkeilla yritykset voivat yhteistyössä kehittää omaa toimintaansa ja tuotteitaan sekä etsiä uusia markkinoita ja kumppanuuksia. Tätä alueen yritysten välistä yhteistyötä ja verkostoitumista haluamme olla tukemassa vahvasti. Usein sukupolvenvaihdosten myötä saadaan yritykseen uutta intoa ja kasvuhakuisuutta. Sukupolvenvaihdoksiin alueella kaivataan kipeästi tukea ja kannustusta. Tällä hetkellä jatkajan etsintään herätään usein liian myöhään ja sukupolvenvaihdoksissa ollaan monia alueita jäljessä.

Yritystoiminnan aloittamiseen liittyvää alun epävarmuutta pyritään helpottamaan korostamalla osakayrittäjyyden ja kokeiluluontoisen yrittämisen mahdollisuuksia. Alueen vahva matkailu tarjoaa mahdollisuuksia myös kausiluontoiseen yrittäjyyteen, johon niin ikään kannustetaan. Edellä mainitut toimet ovat mahdollisia uusilla tukivälineillä. Kuudestaan ry:ssä kannustetaan nuoria vahvasti yrittäjyyteen omalla rahalla toteutettavan, nuorille yrittäjille suunnatun Ensiaskel-tuen avulla. Tavoitteena on tukea nuorten yrittäjyyttä systemaattisesti; myös villien ideoiden tukemiseen etsimme ja luomme erilaisia väyliä. Alueen 4H-yhdistysten kanssa

tehtävää yhteistyötä nuorten kannustamiseksi yrittäjyyteen tullaan edelleen vahvistamaan. Nuorille osajille työn merkityksellisyys ja mahdollisuus oikeasti vaikuttaa asioihin ovat tärkeitä. Monille merkityksellisyys saattaa löytyä esimerkiksi oman kotiseudun kehittämisestä yritystoiminnan kautta. Tällaista ajattelua Leader-ryhmän on syytä esimerkiksi viestinnällisillä keinoilla ruokkia.

Palvelualan uudet mahdollisuudet

Kuudestaan toiminta-alueella palveluala painottuu elinkeinorakenteessa. Tavoitteena on palvelujen kehittäminen ja parantaminen sekä paikkariippumattomuuden ja digitaalisuuden lisääminen. Tavoitteenamme on tukea palvelujen tuottajien yhteistyötä ja löytää lisää paikallisia palvelujen tuottajia. Teknologian käytön nopea lisääntyminen luo mahdollisuuksia uudentyyppisille paikkasidonnaisuudesta vapaille palveluille. Esimerkiksi vihreässä teknologiassa on merkittävät kehitysnäkymät. Tavoitteena on mahdollistaa ja kannustaa myös uusien palvelujen kehittämiseen sekä huolehtia infran toimivuudesta.

Palvelualan ohella matkailualan kehitystä, yrittäjyyttä ja yhteistyötä tuetaan, sillä ala on yksi eniten työllistävästä sekä suoraan, että välillisesti. Matkailijoiden viipymää pyritään kasvattamaan oheispalveluita lisäämällä ja panostamalla entisestään esimerkiksi retkeilymahdollisuuksiin, jotka parantavat luonnollisesti myös alueen asukkaiden viihtyvyyttä. Matkailualan yhteistyön edistäminen edelleen on keskeistä kehittymisen kannalta. Myös ruokaelämykset ja alueelta tuleva lähiruoka ovat monelle kotimaan matkailijalle avainasemassa.

Muuttuvaan toimintaympäristöön sopeutumista tuetaan

Globaalit muutosvoimat ovat pakottaneet alueen yrityksiä saneeraustoimiin ja irtisanomisiin. Tavoitteena on tukea alueen yrityksiä monipuolisesti eri osa-alueilla. Kotimaisen uusiutuvan energian tuotantoa tulee lisätä ja ryhtyä kiireesti sellaisiin toimiin, joilla lievennetään energian hinnannousun vaikutuksia haavoittuvimpiin yrityksiin. Esimerkiksi raaka-aineiden saanti ja hintojen nousu vaikuttavat tuotantoon ja tuotteiden kysyntään. Siksi yrityksiä tuetaan muuttuneeseen toimintaympäristöön sopeutumisessa, innovaatiotoiminnassa ja tuotekehityksen tehostamisessa. Tuotekehityksellä voidaan kiinnittää huomioita esimerkiksi resurssitehokkuuteen, kuten energian ja raaka-aineiden viisaaseen käyttöön. Yritysten asiakas- ja markkinalähtöistä kehittämistä, teknologista kehittämistä sekä kansainvälistymistoimia tuetaan.

Tukea tarvitaan myös yritysten liiketoimintaosaamisen ja logistiikan kehittämisessä. Myös pienten, kasvuhakuisien yritysten tukeminen tuo alueelle lisää työpaikkoja ja toimeentuloa sekä voi johtaa pidemmällä tähtäimellä todellisiin menestystarinoihin. Työvoima tulee maaseudulla vähenemään joka tapauksessa, joten myös automatisaation ja robotiikan tarjoamiin mahdollisuuksiin tullaan kiinnittämään huomiota.

Ilmastotavoitteiden toteuttamisesta eniten kärsiviä aloja tulee aktivoida vahvemmin kehittämistoimiin. Keskeistä tavoittelemassamme oikeudenmukaisessa vihreässä siirtymässä on se, että muutoksessa olevia toimialoja tuetaan. Tärkeää on kuitenkin korostaa myös vihreän siirtymän tarjoamia mahdollisuuksia; vähähiilisiä toimintamalleja hyödyntämällä voidaan lisätä elinkeinon kilpailukykyä. Kehittämishaasteisiin voidaan vastata tukemalla ympäristönsuojelua sekä yritysten siirtymistä kiertotalouden liiketoimintamalleihin, joihin lukeutuvat muun muassa resurssitehokkuus sekä digitalisaation ja palveluiden hyödyntäminen omistamisen sijaan.

Lähituotteiden kasvava kysyntä

Ettisten, vastuullisten ja ekologisten tuotteiden sekä lähiruoan kasvanut kysyntä tarjoaa uusia mahdollisuuksia yritystoimintaan. Kuluttajilla on kiinnostusta lähellä tuotettuun ruokaan ja luonnontuotteiden käyttämiseen, mutta kysyntä ja tarjonta eivät alueellamme kohtaa.

Yrityksiä tuetaan maataloustuotteiden ja luonnontuotteiden jalostamisessa, markkinoinnissa ja suoramyynnissä ja tehdään lähiruoasta vakiintunut osa paikallisten ruokapöytää ja alueelle saapuvien matkailijoiden kokemusta. Myös ilmastonmuutoksen torjunta tuo mahdollisuuksia maa- ja metsätalousyrityksille hiilensidonnan kautta, ja siksi niiden toimintaa esimerkiksi kehittyvillä hiilimarkkinoilla tulisi tukea.

Maatalousyritysten kohdalla on tavoitteena toteuttaa myös toimenpiteitä, joilla sukupolvenvaihdosten määrä saataisiin muun maakunnan tasolle. Vahva yrittäjyyden perinne ja alueelle tyypillinen voimakas kotiseutuiden titeetti ovat ylipäätään oiva pohja uusien, kotiseudusta kumpuavien yritysideoiden syntymiselle.

"Keskeistä tavoittelemassamme vihreässä siirtymässä on se, että muutoksessa olevia toimialoja tuetaan."

Yrittäjyyden aktivoimiseen ja kehittämiseen liittyvät toimenpiteet;

- Tuetaan yritysten perustamista ja investointeja Leader -rahoituksen uusilla välineillä.
- Tuetaan yritysten liiketoimintaosaamisen kehittämistä, koulutusta ja rekrytointia.
- Tuetaan alueen yritysten alihankintatyön laadun ja toimintavarmuuden kehittämistä.
- Lisätään verkostojen ja yhteistyön avulla toisiltaan oppimista, innovointia ja tietotaidon vaihtoa.
- Tehdään nuorille tunnetuksi eri alojen yrittäjyysmahdollisuuksia ja yritysmuotoja yhteistyössä esimerkiksi oppilaitosten, 4H-yhdistysten ja MTK:n kanssa.
- Kehitetään alueen ruokatuotantoa.
- Tuetaan kalastusta, luonnontuotteiden keräämistä ja jalostamista.
- Tuetaan matkailun vetovoimaa lisääviä toimenpiteitä.

Muuttuviin olosuhteisiin sopeutumista tukevat toimenpiteet;

- Tuetaan innovaatioita, jotka säästävät energiaa ja raaka-aineita.
- Tuetaan yritysten energiatehokkuus- ja energiansäästötoimenpiteitä sekä logistiikan kehittämistä.
- Aktivoidaan uudenlaisten tuotantomenetelmien käyttöönottoon.
- Tuetaan etätyömahdollisuuksia.
- Tuetaan turvallisuutta ja huoltovarmuutta tukevia hankkeita.
- Tuetaan paikallisten palvelujen turvaamista ja yhteistyön kehittämistä.

Laadukas vapaa-aika ja viihtyisä elinympäristö

Ihmiset asettuvat sinne, missä on mielekästä tekemistä. Nuoret aikuiset valitsevat asuinpaikkansa moninaisemilla perusteilla kuin vanhemmat ikäluokat ja myös pehmeisiin pito- ja vetovoimatekijöihin on tärkeää kiinnittää huomiota. Kun etätyömahdollisuudet paranevat, laadukas vapaa-aika ja hyvät palvelut sekä viihtyisä elinympäristö ovat entistä tärkeämmässä roolissa asuinpaikkaa valitessa. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuripalvelut ovat merkittävä vetovoimatekijä, mutta myös alueen omaleimaiseen luontoon tulisi kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Alueella on runsaslumisia talvia ja esimerkiksi hyvät hiihtoladut, Soinista löytyy myös hiihtokeskus. Kesäkaudella puolestaan pääsee nauttimaan Pohjanmaalle poikkeuksellisesta määrästä järviä, joissa myös kalastetaan ahkerasti. Näitä mahdollisuuksia tulee korostaa entisestään. Alueen kehittyvä matkailu tuottaa palveluja ja aktiviteetteja myös alueen vakituksille asukkaille.

Aktiivisten yhdistysten merkittävä rooli

Kyliä ja keskustajamien yhteisöjä tuetaan alueen hyvinvoinnin, viihtyvyyden ja kulttuurin kehittämisessä. Yhteistyö kolmannen ja neljännen sektorin sekä yritystoiminnan välillä mahdollistaa uusien palvelujen tuottamisen ja monipuolistamisen sekä kansainvälisen yhteistyön kehittämisen. Lisäksi digitaalisuus mahdollistaa palvelujen tuottamisen etäyhteyksillä eri ikäryhmille. Toimenpiteillä tuetaan alueen asukkaiden osaamisen lisäämistä digitaalisten palvelujen hyödyntämisessä ja tuottamisessa.

Yhdistyksissä ongelmana on aktiivien ikääntyminen. Nuoret eivät löydä yhdistystoiminnan pariin entiseen tapaan. Kyselyissä nousi esiin, että intoa yhdistystoimintaan olisi, mutta osallistumisen mahdollisuuksiin kaivattaisiin uusia muotoja; hallituspaikkojen sijaan kaivataan lyhytkestoisempia projekteja. Yhdistystoiminnassa tapahtuvaa sukupolvenvaihdosta tuetaan, samoin uusien osallistumisen mahdollisuuksien muodostamiseen tähtäävää työtä. Tämä on erityisen tärkeää raskaan korona-ajan jälkimainingeissa, kun pitkään kestänyt poikkeusaika on saanut ihmiset jäämään kotiin. Ylipäätään yhteisen tekemisen tukeminen ja osallistaminen on keskeinen tavoite tulevina vuosina, se rakentaa hyvinvointia erityisesti epävarmoina aikoina. Yhdessä tehty vapaaehtoistyö tuo paitsi hyvinvointia tekijöilleen myös yhä arvokkaampaan asemaan nousevia resursseja maaseudulle.

Nuoret alueen voimavarana

Kaikenikäisten laadukasta vapaa-aikaa ja harrastusmahdollisuuksia tuetaan. Ikäihmisten aktiivisen ja onnellisen vanhuuden mahdollistaminen Leader-toiminnan keinoin huomioidaan. Jo väärästynyt ikäjakamankin vuoksi nuorten toimeentulomahdollisuuksien ja viihtyvyyden lisääminen ovat kuitenkin ensisijaisia tavoitteita.

Pitovoimatekijöihin on syytä panostaa jo varhaisessa vaiheessa, ennen kuin nuoret suuntaavat muualle opiskelemaan. Positiiviset lapsuus- ja nuoruusmuistot sekä monipuoliset tekemisen mahdollisuudet, esimerkiksi jo hyvin

varhaisessa vaiheessa perustettu oma 4H-yritys, voivat muodostua yllättävän tärkeiksi tulevaisuuden kannalta ja kiinnittää nuorta alueelle. Nuorten mielenterveysongelmat, kasvava pahoinvointi ja syrjäytyminen ovat yleistyneet. Nuorten hyvinvointia ja vapaa-ajan mahdollisuuksia huomioidaan entistä kattavammin jatkossa. Lasten ja nuorten mielekäs tekeminen ja vaikuttamismahdollisuudet ovat avainasemassa, kun luodaan hyvinvointia ja rakennetaan alueen tulevaisuutta. Toiveena on, että hyvät kokemukset lapsuus- ja nuoruusvuosilta saavat nuoret opintojen jälkeen palaamaan, sillä paluumuuttajat ovat todennäköisimpiä alueen asuttajia tulevaisuudessa.

Alueen nuoret ovat nostaneet erityisesti esille toiveen aidosta kansainvälistymismahdollisuuksista. Nuorille onkin Leader-toiminnan puitteissa tarjottu kuluneella ohjelmakaudella mahdollisuuksia kansainvälistymiseen niin kotimaassa kuin ulkomailla. Toimintaa jatketaan myös tulevaisuudessa kiinteänä osana yhdistyksen työtä Erasmus-ohjelman akkreditoinnin mahdollistamana. Akkreditoinnin ansiosta Kuudestaan ry voi pitkäjänteisesti kehittää kansainvälistä nuorisotyötään ja aidosti kansainvälistää toimialuettaan. Nuorena saadut kansainväliset kokemukset vaikuttavat tulevaisuudessa siihen, miten muulta tulevat otetaan alueella vastaan ja millaista yhteistyötä ja kauppaa kansainvälisesti uskalletaan lähteä tekemään. Yhdessä kansainvälisten kumppaneidemme kanssa autamme nuoria myös kansainvälisen yhteistyön kautta tunnistamaan oman alueen vahvuudet.

”Nuorten parissa tehtävällä kehittämistyöllä pyrimme lisäämään kotiseudun pitovoimaa, vetovoimaa ja lumovoimaa.”

Tulevillekin sukupolville viihtyisä alue

Viihtyisä ja hyvin hoidettu alue luo hyvinvointia, jota ylläpidetään kehittämistoimilla ja investoinneilla. Myös alueen kulttuuri- ja luonnonympäristöjen turvaaminen tuleville sukupolville on tärkeää. Luonnonympäristössä alueen asukkailla on erityisesti kiinnostusta vesistöjen hoitoon. Vesiensuojelun tavoitteena on aktivoita toimenpiteitä, joilla vesistöjen laatu saadaan nostettua riittävälle tasolle. Paikallisesti kunnostustyöt lisäävät viihtyvyyttä, ja laajemmin vesistöjen kunnostus vaikuttaa sisävesistöjen laatuun ja Itämeren rehevöitymiseen.

Kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen hillitseminen ovat keskeisiä strategiasta tuettavia toimenpiteitä. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen, puhtaan veden riittävyys, uusiutuvan energian käyttö sekä luonnonvarojen kestävä ja vastuullinen hyödyntäminen ovat tärkeitä teemoja ilmastonmuutoksen vaikutusten vähentämisessä. Lisäksi tietoisuutta siitä, mitä jokainen voi arjessaan tehdä ympäristön hyvinvoinnin eteen, pyritään kasvattamaan. Alueellamme on pitkät välimatkat ja oma auto on monelle

välttämättömyys, liikennepalveluiden kehittäminen tul-laankin huomioimaan yhtenä mahdollisuutena muun muassa hiilijalanjäljen pienentämiseen.

Ympäristötoimissa on tärkeää huomioida kokonaiskes-tävyys niin, ettei esimerkiksi huoltovarmuus tai muu-tosjoustavuus vaarannu haastavina aikoina. Alueella on hyvät mahdollisuudet tuottaa esimerkiksi aurinko- ja tuu-lienergiaa sekä biokaasua. Ilmastonmuutos tulee lisää-mään sään ääri-ilmiöitä, kuten kuivuutta ja lämpöaaltoja sekä vähentää lumipeitteistä aikaa. Tällä on vaikutuksia esimerkiksi lämmityksen tarpeeseen sekä vesihuoltoon. Varautuminen ääri-ilmiöihin ja odottamattomiin syy-seu-raussuhteisiin on välttämätöntä.

Reitistöt, kokoontumistilat ja varautuminen

Luontopolkuja ja talvisin latuja sekä talvipyöräilyreittejä on vaihtelevissa maastoissa ja niiden kunnossapito sekä kehittäminen vaatii aktiivisia toimenpiteitä. Lisäksi ta-voitteena on tukea toimenpiteitä, joiden avulla tarjotaan alueen asukkaille vaihtoehtoja harjoittaa itselle sopivaa liikuntamuotoa, joka edistää toimintakykyä ja terveyttä.

Kylätalot tai muut vastaavat kylien ylläpitämät kokoon-tumistilat ovat tuoneet kylille paljon vireyttä ja yhteis-henkeä. Tiloissa järjestetään monenlaisia kursseja, ta-ptahtumia ja kyläläisiä yhdistäviä toimintoja ja tätä työtä halutaan jatkossakin tukea.

Viime vuodet ovat opettaneet, että toimintaolosuhteet voivat muuttua nopeasti. Uudet, moninaiset näkökul-mat, ennakointi ja kokeileva kehittäminen ovat asioita, joita tulevalle ohjelmakaudella tullaan painottamaan. On tärkeää luoda sellaiset olosuhteet, jossa kehittämi-nen on mahdollista paikallisista piirteistä, vahvuuksista ja ratkaisuisista käsin. Varautuminen erilaisiin tilanteisiin tuo epävarmoina aikoina turvallisuuden tunnetta ja var-muutta sekä luottamusta tulevaisuuteen. Ylipäättään mahdollisiin kriisitilanteisiin varautuminen on toimin-nassa mukana aiempaa vahvemmin. Esimerkiksi kylillä on tarpeen miettiä, onko kyläläisillä tietoa, taitoa ja toi-mintakykyä odottamattomien tilanteiden varalle. Kylän paikallistoimijoiden osaaminen ja taidot ovat valtava resurssi kunnan ja viranomaisten tukena, mikäli poikke-ustilanteita kohdataan.

Asukkaiden ja ympäristön hyvinvoinnin kehittämiseen, vahvuuksien esille nostamiseen sekä varautumiseen liittyvät toimenpiteet;

- Älykäs kylä -strategioiden tukeminen.
- Kylien tukeminen kehittämistyössä; esimerkiksi palvelut, turvallisuus, muutokseen sopeutuminen.
- Tuetaan kylien pieniä investointeja ja aktivoidaan toteuttamaan suurempia investointeja mukaan lukien energiatehokkaat ratkaisut.
- Tuetaan kylien keskinäistä ja kansainvälistä yhteistyötä.
- Tuetaan kulttuurin alalla tehtäviä uusia avauksia ja toimia, joilla vaalitaan kulttuuriympäristöä.
- Yhteistyössä verkoston toimijoiden kanssa helpotetaan kylien asukkaiden liikkumista.
- Tuetaan kotiseutuidentiteettiä vahvistavia toimenpiteitä.
- Tuetaan monipuolisesti toimenpiteitä, jotka edistävät ympäristötavoitteita ja ilmastonmuutoksen hillintää sekä luonnon monimuotoisuutta.
- Mahdollistetaan vesistöihin liittyvien kunnostussuunnitelmien laatiminen ja pienimuotoisten kunnostusten toteuttaminen sekä aktivoidaan laajamittaista vesistön kunnostusta.
- Tiedotetaan uudensuomen menetelmin alueen ympäristö- ja ilmastokysymyksistä.
- Kehitetään maaseudun asukkaiden varautumis- ja huoltovalmiuksia.
- Aktivoidaan laajakaistainvestointien kehittämistä.

Nuoret alueen voimavarana -painopisteen toimenpiteet;

- Tuetaan nuoriin kohdistuvia, alueen pitovoimaa tukevia toimenpiteitä.
- Tuetaan nuorten pieniä investointeja ja tapahtumia Nuorisoleader-rahoituksella.
- Tuetaan nuorten yrittäjyyskokeiluja.
- Tuetaan nuorten yrittäjien pieniä kehittämis- ja investointitoimenpiteitä Ensiaskel-tuella.
- Tuetaan nuorten kansainvälistymistoimia.
- Toteutetaan nuorisovaihtoja Erasmus+-ohjelman akkreditoinnin avulla.
- Tuetaan nuorten viihtymistä parantavia investointeja.
- Hyödynnetään digitaalisuuden tarjoamia mahdollisuuksia nuorille tarjottavissa palveluissa.
- Innostetaan nuoria kehittämistyöhön heidän omilla ehdoillaan.

RAHOITUSSUUNNITELMA

Pääosa strategian rahoituksesta tulee koostumaan Leader-rahoituksesta. Alueen kunnat maksavat ohjelman kuntarahaosuuden vuosittain kertosuorituksena Kuudestaan ry:lle, josta se jaetaan hankkeiden toteuttajille rahoituspäätöksen mukaisesti.

Strategialla haetaan Kuudestaan ry:n toiminta-alueen kehittämistoimenpiteisiin ja toimintaraahaan 10 miljoonaa euroa julkista rahoitusta vuosille 2023–2027. EU:n ja valtion osuudeksi on ohjeistuksen mukaan laskettu 80 prosenttia (5,2 miljoonaa) ja kuntien osuudeksi 20 prosenttia (1,3 miljoonaa) julkisesta rahoituksesta. Koko rahoituksen osuudesta yksityisen rahoituksen osuus on 35 prosenttia, ja se koostuu rahallisesta osuudesta ja vastikkeettomasta työstä. Yksityisen rahan määräksi on arvioitu 3,5 miljoonaa euroa. Taulukossa löytyy eriteltyinä koko rahoituskehys jaoteltuna strategiassa esitettyihin painopisteisiin.

Strategian toimenpiteitä tullaan toteuttamaan Leader-rahoituksen lisäksi muita rahoituskanavia hyödyntäen. Kuudestaan ry rahoittaa nuorille tarpeellisia pieniä investointeja ja tapahtumia (100-500 euroa per hanke). Lisäksi omalla yksityisellä rahoituksella myönnetään Ensiaskel-yritystukea nuorille, alle 30-vuotiaille yrittäjille (500-1500 euroa per hanke). Erasmus+-ohjelman akkreditointi tuo vuosittain rahoituksen keskimäärin neljään nuorisovaihtoon. Kuudestaan ry haluaa aktiivisesti edistää CAP-suunnitelman kestävän kehityksen mukaisia tavoitteita. Edellä mainittuihin teemoihin tullaan tarvittaessa hakemaan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen CAP-rahoitusta sekä Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 rakennerahasto-ohjelman varoja. Kylien turvallisuus ja varautuminen ovat myös teemoja, joiden parissa voidaan yhteistyössä muiden Leader-ryhmien kanssa toteuttaa laajempia toimenpiteitä CAP-rahoituksella. Yksityisten säätiöiden; muun muassa Kulttuurirahaston ja pankkien säätiöiden rahoitusta tullaan hyödyntämään erilaisiin strategian mukaisiin toimenpiteisiin.

TAVOITTEET VUODELLE 2027

- Alueen yritystoiminta on kehittynyt ja kasvanut.
- Kehittämismyönteisellä ilmapiirillä edistetään innovaatioiden syntymistä ja kyetään toimimaan menestyksekkäästi muuttuvassa toimintaympäristössä.
- Yritystoiminta hyödyntää vihreän siirtymän mahdollisuuksia ja alueen ympäristö voi hyvin.
- Kylissä on elämää ja kotiseudulla viihdytään.
- Lähellä sijaitsevat työpaikat, palvelut, vapaa-ajan mahdollisuudet sekä hoidettu ja turvallinen ympäristö tekevät alueesta kilpailukykyisen asuinpaikan ja matkailukohteen.

RAHOITUSSUUNNITELMA CAP KAUDELLE 2023-2027

PAINOPISTEET	EU (43%)	VALTIO (37%)	KUNTA (20%)	JULKINEN RAHOITUS YHTEENSÄ	YKSITYINEN RAHOITUS TAVOITE	YHTEENSÄ RAHOITUS
Aktivointi yrittäjyyteen ja yrittäjyyden kehittäminen, 25 % julkisesta rahoituksesta	698750	601250	325000	1625000	1800000	3425000
Muuttuviin olosuhteisiin sopeutuminen, 7 % julkisesta rahoituksesta	139750	120250	65000	325000	400000	725000
Asukkaiden ja ympäristön hyvinvoinnin kehittäminen ja vahvuuksien esille nostaminen, 39 % julkisesta rahoituksesta	1145950	986050	533000	2665000	1100000	3765000
Nuoret alueen voimavarana, 15 % julkisesta rahoituksesta	419250	360750	195000	975000	200000	1175000
Strategiaa toteuttavat toimet yhteensä	2403700	2068300	1118000	5590000	3500000	9090000
Toimintaraha-arvio ohjeistuksen mukaan, max. 17 % julkisesta rahasta	498370	428830	231800	1159000	0	1159000
Rahoituskehys yhteensä	2902070	2497130	1349800	6500000	3500000	10249000

TOIMEENPANON KUVAUS

Verkostoituminen ja yhteistyö alueella

Kuudestaan on toiminut vuodesta 1999 alkaen Leader-periaatteita noudattaen. Pyrimme kehittymään ja parantamaan palvelumme laatua jatkuvasti. Laatutyön ohjenuorana toimii laatimaamme laatukäsikirja, jota päivitämme säännöllisesti. Laatukäsikirja on laadittu siten, että se toimii myös Kuudestaan ry:n hallituksen jäsenten ja työntekijöiden perehdytysmateriaalina sekä tarvittaessa kriisimappina.

Kuudestaan ry:n merkitys paikallisena kehittäjänä on huomioitu ja olemme myös arvostettu ja haluttu kehittäjäkumppani erilaisiin toimieliimiin yrittäjyyteen ja yhteisöllisyyteen liittyen. Yritystoiminnan tukemisessa jatkamme työtä työryhmissä, joissa vaikutamme alueen yrityspalvelujen kehittämiseen. Esimerkiksi matkailuala on ollut seudulla nosteessa ja olemme olleet mukana työstämässä yhteistyöavauksia ja kehittämisideoita. Teemme alueellamme yhteistyötä laajasti eri organisaatioiden kanssa ja yhteistyökumppaneiden määrä on edelleen kasvussa. Pyrimme jatkuvasti laajentamaan verkostojamme ja kasvattamaan tunnettuuttamme. Olemme verkostoanalyysissämme käyneet läpi verkostojen nykytilan, yhteiset päämäärät sekä ajatukset siitä, miten haluamme jatkossa kehittää yhteistyötä ja mihin yksityiskohtiin erityisesti on syytä tehdä muutoksia. Haluamme olla tukemassa ja kannustamassa organisaatioita tavoittelemaan yhteisiä päämääriä.

Myös maakunnallinen verkostomme on erittäin laaja. Yhteistyökumppaneihimme lukeutuu laajasti eri maakunnallisia järjestöjä ja toimijoita. Muiden Etelä-Pohjanmaan alueen Leader-ryhmien kanssa tehdään erityisen tiivistä yhteistyötä, jota tullaan jatkamaan. Yhteistyötä tehdään muun muassa kylien kehittämisessä, viestinnässä, osaamisen kasvattamisessa, kansainvälisissä toimissa, ympäristö- ja ilmastoteemassa sekä nuorten parissa tehtävässä kehittämistyössä.

Uusia avauksia ja yhteistyötä yli rajojen

Uutena avauksena tulevalle ohjelmakaudella on Kuudestaan ry:n liittyminen Kuha-Suomen Kalaleaderiin yhtenä kahdeksasta Leader-ryhmästä. Kuha-Suomen "Järvestä lautaselle"-strategian keihäänkärjet ovat lähikalan, kaupallisen kalastuksen ja kalastusmatkailun edistämisessä, joka luontevasti tukee alueen muuta matkailun kehittämistä.

Toimimme myös yhteistyössä valtakunnallisella tasolla ja kansainvälisesti. Pyrimme jatkuvasti löytämään uusia kumppanuuksia ja yhteistyömahdollisuuksia. Tulevalle ohjelmakaudella Kuudestaan ry:lle 2021 myönnetty Erasmus+ -ohjelman akkreditointi tulee tarjoamaan merkittäviä konkreettisia työkaluja yhteistyöhön sekä suomalaisten organisaatioiden että kansainvälisten organisaatioiden kanssa nuorten parissa tehtävässä työssä. Hyvää yhteistyötä on kuluvalle ohjelmakaudella tehty puolalaisten, virolaisten, latvialaisten, liettualaisten ja ruotsalaisten Leader-ryhmien kanssa. Niin ikään yhteistyön jatkosta on sovittu useiden ryhmien kanssa. Esimerkiksi virolaisen Põlvamaa Partnerluskogu Leaderin kanssa on sovittu yhteistyöstä vihreään siirtymään liittyen. Lisäksi yhteistyötä on toteutettu Erasmus+ -hankkeiden muodossa portugalilaisen ja ranskalaisen tahon kanssa ja yhteistyö jatkuu. Uusia kumppanuuksia etsitään jatkuvasti ja pyritään määrätietoisesti alueen kansainvälistämiseen.

Hallitus ja henkilöstö

Hallituksen kokoonpanossa on huomioitu monialainen osaaminen ja jäsenissä on yrittäjiä, virkamiehiä, yhdistysaktiiveja ja maaseudun asukkaita, jotka toimivat aktiivisesti maaseudun kehittämistyössä.

Leader-ryhmälle on palkattu vakituiseen työsuhteeseen neljä työntekijää, työtehtävät on jaettu osaamisen ja koulutuksen mukaan. Toiminnanjohtaja vastaa käytännön johtamis- ja kehittämistyöstä. Kuudestaan ry:llä on vakituisessa työsuhteessa kolme kehittämissuunnittelijaa, joilla kullakin on omat vastualueensa. Toimintarahalla

tehtäviä töitä ovat Leader-rahoituksesta viestiminen, hakemusten käsittely ja hankeneuvonta, taloushallinto ja yhteistyön kehittäminen. Toimintarahalla toimenpiteitä tekevät toiminnanjohtajan lisäksi osa-aikaisesti kaksi kehittämissuunnittelijaa, joista toinen on keskittynyt taloushallintoon sekä yritystukien ja maksatuksien neuvontaan ja toinen viestintään, kehittämiseen, kansainväliseen toimintaan ja nuorten aktivointiin. Kylien kehittämistä on toteutettu yhdessä Etelä-Pohjanmaan Leader-ryhmien kanssa ELY-keskuksen rahoittamalla maakunnallisilla hankkeilla, ja tähän on ollut palkattuna kehittämissuunnittelija. Leader-ryhmällä on taloudelliset ja toiminnalliset taidot mitoittaa työntekijäresurssit kulloinkin käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa.

Kansainvälistymistoimia ja nuorten aktivointia on toteutettu erillisillä hankkeilla, joiden toteuttajaksi Leader-ryhmä on valikoitunut alueen toimijoiden toiveista. Henkilöstön kattavan osaamisen pohjana on monipuolinen koulutus- ja työkokemus. Kokemusta Leader-työstä kaikilla työntekijöillä on 6-22 vuotta. Henkilöstöämme koulutetaan jatkuvasti, jotta meillä on hyvät edellytykset toimia muuttuvassa toimintaympäristössä. Ajan tasalla meitä pitää myös nuorten parissa tehtävä kehittäminen ja sitä kautta tapahtuva nuorten kuuleminen sekä nuorisosaostomme.

Hallinnon tärkeimmät tavoitteet:

- Varmistaa, että toiminta ja kehittämishankkeet tukevat strategian tavoitteiden saavuttamista.
- Luoda ja ylläpitää yhteisesti sovitut linjaukset, toimintamallit ja toimenpiteet.
- Huolehtia, että kustannukset ovat hallittuja ja ne kohdennetaan oikein, oikeudenmukaisesti ja läpinäkyvästi.
- Varmistaa, että riskit ovat hallinnassa ja ne on otettu huomioon kaikilla osa-alueilla.

Monikanavainen viestintä

Kuudestaan viestintää on toteutettu monikanavaisesti. Uutiskirjeessä olemme esitelleet toimintaamme ja rahoittamiamme hankkeita ja kotisivuja; www.kuudestaan.net päivitetään jatkuvasti. Paikallisia ja maakuntalehdet ovat hienosti huomioineet eri toimenpiteet, joihin olemme myöntäneet tukea ja saamme useita kertoja viikossa lukea lehdistä mielenkiintoisia artikkeleita tukemistamme kohteista.

Rahoitusta koskevia tiedusteluita tulee tasaiseen tahtiin, joten viestintämme palvelustamme on onnistunut erittäin hyvin. Sosiaalisessa mediassa saamamme julkisuus on kasvanut tasaisesti ja sen rooli viestinnässä on kasvanut. Facebookissa välitämme tietoja ajankohtaisista asioista useita kertoja viikossa, ja Instagram-seuraajien määrä nousee jatkuvasti. Ylläpidämme myös Löytöretkiä lähelle -blogia; www.loytoretketblog.com, jolla on jo vuosia ollut todella paljon lukijoita, viime aikoina lukija-

määrät ovat kasvaneet entisestään johtuen retkeilyn lisääntymisestä. Blogissa esitellään alueemme retkeily- ja tutustumiskohteita, joista moniin olemme myöntäneet Leader-rahaa. Viime aikoina olemme alkaneet kertoa toteutuneista hankkeista myös videoiden muodossa. Uusia kanavia otetaan säännöllisesti käyttöön ja myös viestintää pyritään jatkuvasti viemään eteenpäin.

Pyrimme olemaan ensimmäisten joukossa, kun mahdollisuuksia uudistaa toimintaa avautuu. Tästä esimerkkinä vuonna 2021 on Kuudestaan ry:lle myönnetty Erasmus+-ohjelman akkreditointi, joka tarkoittaa alueen nuorisovaihtoihin rahoitusta tuleville vuosille. Kuudestaan ry oli mukana esimerkiksi Sitran Maapalloliiga-kilpailussa Soinin 4H:n joukkueessa, joukkue kehitti kierrättämiseen kannustavan MuoviSammon. Myös osallistuminen tämän kaltaisiin soveltuviin kilpailuihin ja innovaatioiden kehittelyyn on osa toimintaamme, jota pyrimme vahvistamaan.

KUDESTAAN RY:N ARVOT

- Toiminnan laatu ja asiantuntemus.
- Verkostoituminen ja verkottaminen sekä syvenevä yhteistyö.
- Vastuullisuus, luotettavuus, tehokkuus, tasapuolisuus ja joustavuus kaikessa toiminnassamme.
- Jatkuva uudistuminen ja uuden oppiminen.
- Reagoitkyky toimintaympäristön muuttuessa.

SEURANTA JA ARVIOINTI

Tulevalla kaudella tulokset ratkaisevat

Tulevalla ohjelmakaudella hankkeiden tuloksellisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Rahoitetuilla hankkeilla on saatava suunniteltuja tuloksia aikaan ja sitä korostetaan vahvasti hankeneuvonnassa. Myös valintakriteerejä luodessa hankkeiden halutut tulokset ja niihin keskittyminen ovat keskiössä. Aikaisempaa vahvemmin huomiota tullaan kiinnittämään vaikuttavuuteen ja toiminnan tuloksista viestimiseen.

Paikallisen kehittämisstrategian tavoitteiden toteutumista seurataan tulosindikaattoreiden avulla. Tavoitteet on asetettu haasteellisiksi ja erityistä huomiota kiinnitetään organisaation prosesseihin ja toimintatapoihin. Kuudesta ry:n hallitus ja työntekijät ovat sitoutuneet asetettuihin tavoitteisiin ja olemme huomioineet, että rakenteet ja toimintatavat tukevat organisaation strategiaa ja tavoitteita. Lisäksi seuraamme säännöllisesti rahoituksen jakaantumista painopisteiden välillä.

Mikäli Kuudesta ry saa hakemansa kehiksen, tullaan kehittyvät elinkeinot, yrittäjyys ja työvoiman saatavuus- teemaan käyttämään 32 prosenttia julkisesta rahoituksesta ja laadukas vapaa-aika ja viihtyisä elinympäristö- teemaan 54 prosenttia rahoituksesta. Toimintarahaa on arvioitu tarvittavan toimenpiteisiin maksimissaan 17 prosenttia rahoituksesta Maa- ja metsätalousministeriön ohjeistuksen mukaisesti. Mikäli vaikuttaa siltä, että painotukset eivät etene suunnitellun mukaisesti, kiinnitetään erityistä huomiota viestintään. Mikäli toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia, voidaan tarvittaessa muokata myös paikallista kehittämisstrategiaa. Kuudesta strategian tavoitteena on toimia joustavasti ja luoda olosuhteet, joissa kehittäminen on mahdollista paikallisista piirteistä, vahvuuksista ja ratkaisuista käsin.

KEHITTYVÄT ELINKEINOT, YRITTÄJYYS JA TYÖVOIMAN SAATAVUUS, TOIMENPITEET;

TAVOITE KPL

Tuettavat yritykset ja maatilat	100
Uusia yrityksiä	80
Syntyneet työpaikat	100
Säilytetyt työpaikat	150
Uusia tuotteita ja palveluja	100
Kansainvälistymistoimet	10
Elinkeinolliset osaamista lisäävät yhteistyötoimet	15
Työvoiman saatavuutta lisäävät toimet	5
Yrityksiin kohdistuvat ilmasto- ja ympäristötoimet	30

LAADUKAS VAPAA-AIKA JA VIIHTYISÄ ELINYMPÄRISTÖ, TOIMENPITEET;

TAVOITE KPL

Älykkäät kylät -toimintatavan mukaiset toimet	80
Ympäristön kehittämissuunnitelmat, jotka tukevat ympäristötavoitteita ja ilmastomuutoksen hillintää	20
Rakennetun ympäristön investoinnit mukaan lukien ilmastoviisaat ratkaisut	80
Luonnonympäristön investoinnit mukaan lukien luontoarvoista huolehtiminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	20
Kansainvälinen yhteistyö	6
Osaamisen lisääminen	40
Turvallisuutta ja varautumista lisäävät toimet	30
Nuorten hyvinvointi ja viihtyvyys	40
Nuorten kansainvälistyminen	20
Nuoriso-Leader Kuudesta ry:n rahoituksella	25
Ensiaskel-tuki nuorelle yrittäjälle Kuudesta ry:n rahoituksella	20

LEADER
Kuudestaan

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

